

26.4.2016

Dnrot 125 ja 147/4/16

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jussi Pajuoja

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Matti Vartia

VANGIN SIIRTÄMINEN TOISELLE RIKOSSEURAAMUSALUEELLE

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 12. ja 14.1.2016 oikeusasiamiehelle osoittamissaan kirjeissä Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskuksen (jäljempänä IPRA/Arke) ja Etelä-Suomen rikosseuraamusalueen arviointikeskuksen (jäljempänä ESRA/Arke) menettelyä siirtoanomuksen käsittelyssä. Kantelija arvosteli erityisesti siirtoon liittyvien ratkaisujen perusteluja.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Siirtoanomuksen käsittely

3.1.2

Oikeusohjeita

Vankilaan sijoittamisen yleisperiaatteista säädetään vankeuslain 4 luvun 8 §:ssä. Sen mukaan sijoitettaessa vankeja vankilaan on otettava huomioon rangaistusajan suunnitelman mukaisesti vangin kotipaikka, yhteyksien säilyminen lähimaisiin tai muihin läheisiin, ikä, sukupuoli, terveydentila, rangaistuskertaisuus, vangin aikaisempi rikollisuus ja vangin oma toivomus sekä mahdollisuudet sijoittua rangaistusajan suunnitelman edellyttämään toimintaan. Sijoituspäätöstä tehtäessä tulee lisäksi kiinnittää huomiota vangin mahdollisuuksiin hoitaa vankeuden täytäntöönpanoon liittyviä asioita omalla kielellään. Vankia ei tule sijoittaa suljetumpaan vankilaan tai vankilan osastoon kuin vankilan järjestys ja turvallisuus sekä vankilassa pitämisen varmuus edellyttävät.

Vangin siirtämisestä suljetusta vankilasta toiseen suljettuun vankilaan säädetään vankeuslain 6 luvun 3 §:ssä. Sen mukaan vanki voidaan siirtää suljetusta vankilasta toiseen suljettuun vankilaan tai avolaitoksesta toiseen avolaitokseen, jos se edistää rangaistusajan suunnitelman toteutumista tai on muutoin perusteltua ja voidaan olettaa, että vanki sopeutuu toisen vankilan olosuhteisiin. Vanki voidaan siirtää ilman omaa suostumustaan. Vanki tulee siirtää toiseen vankilaan, jos vankilassa pitämisen varmuus, vankilan järjestys, täytäntöönpanon turvallisuus, vangin oma tai muun henkilön turvallisuus, rikollisen toiminnan estäminen taikka muu vastaava syy sitä edellyttää. Vanki voidaan siirtää toiseen vankilaan myös vankiloiden käyttöasteen tasoittamiseksi. Vangin on siirrosta huolimatta voitava mahdollisuuksien mukaan jatkaa rangaistusajan suunnitelman mukaista toimintaa, ja hänen on siirrosta huolimatta saatava tarvitsemaansa hoitoa.

Vangin siirtämisestä päättämisestä säädetään vankeuslain 6 luvun 6 §:ssä. Sen mukaan vangin siirtämisestä rikosseuraamusalueella päättää arviointikeskuksen johtaja tai työjärjestyksessä määrätty arviointikeskuksen johtajan sijaisena toimiva virkamies. Arviointikeskuksen johtaja voi siirtää päätösvaltaa asiassa myös rangaistusajan suunnitelmassa nimetyille vankilan johtajalle. Jos vanki siirretään toiselle rikosseuraamusalueelle, siirto edellyttää vastaanottavan rikosseuraamusalueen arviointikeskuksen johtajan tai työjärjestyksessä määrätyn arviointikeskuksen johtajan sijaisena toimivan virkamiehen suostumuksen.

Päätöksen sisällöstä säädetään hallintolain 44 §:ssä. Sen mukaan kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi: 1) päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta; 2) asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu; 3) päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu; sekä 4) sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä.

Päätöksen perustelemisesta säädetään hallintolain 45 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Pykälän 2 momentin mukaan päätöksen perustelut voidaan jättää esittämättä, jos: 1) tärkeä yleinen tai yksityinen etu edellyttää päätöksen välitöntä antamista; 2) päätös koskee kunnallisen monijäsenen toimielimen toimittamaa vaalia; 3) päätös koskee vapaaehtoiseen koulutukseen ottamista tai sellaisen edun myöntämistä, joka perustuu hakijan ominaisuuksien arviointiin; 4) päätöksellä hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista eikä muilla ole oikeutta hakea päätökseen muutosta; taikka 5) perusteleminen on muusta erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta. Pykälän 3 momentin mukaan perustelut on kuitenkin 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa esitettävä, jos päätös merkitsee olennaista muutosta vakiintuneeseen käytäntöön.

3.1.3

Tapahtumat ja kannanotto

Kantelijan siirtämisestä Riihimäen vankilasta Helsingin vankilaan päätti IPRA/Arke, mutta siirron edellytyksenä oli ESRA/Arken suostumus siirrolle. ESRA/Arke totesi IPRA/Arkelle antamassaan lausunnossa, että se ei anna lupaa sijoittaa kantelijaa Helsingin vankilaan, koska Riihimäen vankila oli kantelijalle turvallisuustasoltaan soveltuvin sijoituslaitos ESRA:n alueella. IPRA/Arke teki sen jälkeen päätöksen, että kantelijan laitossijoittelua ei muuteta. Perusteena päätökselle olisi se, että ESRA/Arke ei ollut antanut lupaa siirtää kantelijaa Helsingin vankilaan, koska Riihimäen vankilan valvonnantasoa vastasi paremmin kantelijan tilannetta.

Kantelijan siirtämistä koskevassa IPRA/Arken tekemässä ratkaisussa on kyse päätöksestä, jota koskee hallintolain säännökset päätöksen perustelemisesta. Hallintolain mukaan päätöksestä on käytävä selvästi ilmi päätöksen perustelut. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

IPRA/Arken laitossijoittelua koskevasta päätöksestä ilmenee päätöksen peruste eli se, että ESRA/Arke ei ole antanut suostumusta siirrolle. Päätöksestä ilmenee myös päätökseen sovellettu lainkohta. Päätös on perusteltu hallintolain mukaisesti, eikä näe huomautettavaa IPRA/Arken toiminnassa asiassa.

ESRA/Arken kanteluun antamassa selvityksessä ratkaisua on perusteltu osittain tarkemmin kuin sen IPRA/Arkelle antamassa lausunnossa. Selvityksen mukaan kantelija henkilöstä ja rikollisuudesta saatujen tietojen mukaan sijoitus Helsingin vankilaan voi vaarantaa vankilan järjestyksen säilymisen. Käsitykseni mukaan kyseessä on sellainen asia, jolla on merkitystä ja joka voidaan ottaa huomioon arvioitaessa vangin siirtämistä toiseen vankilaan. Käsitykseni mukaan ESRA/Arkella on ollut asianmukaiset perusteet olla antamatta suostumusta kantelijan siirrolle Helsingin vankilaan.

Suostumuksen antamisesta voi arviointikeskuksen johtajan lisäksi päättää myös työjärjestyksessä hänen sijaisekseen määrätty virkamies. Selvityksestä ei ilmene, onko asian ratkaissut ESRA/Arken erikoissuunnittelija ollut tällaisessa asemassa kyseisenä aikana.

Suostumuksen perusteluiden osalta totean kuitenkin seuraavaa. Vankeuslain säännös, jossa toisen rikosseuraamusalueen yksikön antama suostumus on edellytyksenä vangin siirtoa koskevalle päätökselle, on varsin poikkeuksellinen. Yleensä jos lainsäädännössä on edellytetty suostumusta jonkin päätöksen edellytyksenä, kyse on ollut asianosaiselle eikä toiselle viranomaiselle asetetusta edellytyksestä. Tapauksessa on osittain tulkinnanvaraista ja epäselvää onko ESRA/Arkelta vaadittavassa suostumuksessa kyse hallintopäätöksestä vai tosiasiallisesta hallintotoiminnasta. Asiassa ollaan harmaalla alueella. Käsitykseni mukaan asiassa ei ole kuitenkaan ratkaisevaa merkitystä sillä, katsotaanko suostumuksessa olevan kyse hallintolain mukaisesta hallintopäätöksestä vai eikö katsota. Suostumusta koskevat joka tapauksessa hallintolain 2 luvun hyvän hallinnon perusteet ja oikeusperiaatteet eikä arviointikeskuksen asiassa tekemä harkinta voi perustua muihin kuin niihin seikkoihin, joita voidaan muutenkin ottaa huomioon vangin siirrosta päätettäessä. Koska suostumuksella on tapauksessa ratkaiseva merkitys varsinaisen siirtopäätöksen sisältöön, pitäisin erittäin tärkeänä, että myös suostumuksen antamista koskevat kielteiset ratkaisut perusteltaisiin samalla tavoin kuin varsinaiset vangin siirtoa koskevat päätökset.

- - -

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1.3 esittämäni käsityksen asianmukaisesta menettelystä ja toimintatavasta arviointikeskuksen päättäessä suostumuksen antamisesta vangin siirtämiseen toiselta rikosseuraamusalueelta ESRA/Arkelle, IPRA/Arkelle ja Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle. Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikköä pyydetään ilmoittamaan päätöksestä rikosseuraamusalueiden aluekeskuksille ja arviointikeskuksille.